

วิกฤตอาหารโลก (Global food crisis)

โอกาสท่ามกลางความเสี่ยงในระยะยาวสำหรับไทย

---

21 พฤศจิกายน 2022

วิกฤติอาหารโลก (Global food crisis) โอกาสท่ามกลาง ความเสี่ยงในระยะยาวสำหรับไทย

KEY SUMMARY

วิกฤติอาหารโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบันวิกฤติอาหารโลก (Global food crisis) มีแนวโน้มขยายวงกว้างและรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ท่ามกลางความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในระบบนิเวศที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าวิกฤติอาหารโลกที่เกิดขึ้นรอบนี้มีสาเหตุหลักมาจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การแพร่ระบาดของ COVID-19 2) สงครามรัสเซีย-ยูเครน และ 3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอุปทานและอุปสงค์ในตลาดอาหารโลกในวงกว้างอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารโลกตั้งแต่ระดับต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

ในระยะสั้น ไทยมีโอกาสได้รับอานิสงส์จากการส่งออกสินค้าไปยังตลาดโลกเพิ่มขึ้น

ภายใต้สถานการณ์วิกฤติอาหารโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไทยจะได้รับประโยชน์จากการส่งออกสินค้าไปยังตลาดโลกเพิ่มขึ้น ในฐานะประเทศผู้ส่งออกผลิตผลทางการเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหารลำดับต้น ๆ ของโลก อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในฐานะครัวโลก (Kitchen of the world) มาอย่างยาวนาน เนื่องจากมีพลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายและมีคุณภาพ รวมทั้งยังมีศักยภาพการผลิตในปริมาณที่มากเพียงพอสำหรับป้อนความต้องการบริโภคภายในประเทศและเหลือสำหรับส่งออกอีกด้วย สะท้อนได้จากปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญบางสินค้า เช่น น้ำมันปาล์ม ซึ่งได้รับประโยชน์โดยตรงในฐานะสินค้าทดแทนและปรับตัวสูงขึ้นมากหลังจากสงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ปะทุขึ้นในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2022 ซึ่งมีผลให้อุปทานน้ำมันดอกทานตะวันจากทั้งสองประเทศหายไปทางตลาดโลก

อย่างไรก็ดี วิกฤติอาหารโลกก็กำลังกลายเป็นความเสี่ยงสำคัญที่ต้องจับตาในระยะยาว

แม้ว่าในระยะสั้น ไทยจะได้รับอานิสงส์จากการส่งออกสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ความกังวลในเรื่อง Food security กำลังกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้และมีความพยายามที่จะพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ด้านอาหารมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการนำเข้าอาหารจากต่างประเทศท่ามกลางความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่สูงขึ้น โดยได้เริ่มมีการวาง Roadmap ในเรื่องนโยบายความมั่นคงด้านอาหารกันอย่างจริงจังมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อแนวโน้มการส่งออกสินค้าในกลุ่มรัฟพืช พืชอาหารผลไม้ เนื้อสัตว์ รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารของไทยในระยะยาว ทั้งในแง่ความต้องการนำเข้าอาหารจากประเทศคู่ค้าของเราที่อาจทยอยปรับลดลง หรือแม้แต่การที่คู่ค้าบางรายอาจพัฒนาศักยภาพการผลิตอาหารจนสามารถพึ่งตัวเองมาเป็นคู่แข่งของไทยในอนาคต

ไทยจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การเติบโตอย่างครบวงจรตลอดห่วงโซ่การผลิตอาหาร

อนึ่งความเสี่ยงและความท้าทายที่เกิดขึ้น เป็นตัวเร่งให้ไทยต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ทันสมัยและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสม อาทิ **Indoor farming หรือ Vertical farming** หรือแม้แต่การมุ่งเน้นไปที่**การทำเกษตรแบบแม่นยำสูง (Precision agriculture)** เพื่อลดต้นทุนการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (Yield) รวมถึงการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพและรสชาติของผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น รวมถึง**การมองหาโอกาสในการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานการผลิตอาหารโลกแห่งอนาคต** เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารเชิงนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นให้กับระบบเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเติบโตแบบ Value-based economy ในอนาคตต่อไป

วิกฤติความมั่นคงด้านอาหารของโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นจากหลายปัจจัย

ปัจจุบันวิกฤติอาหารโลก (Global food crisis) มีแนวโน้มขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ท่ามกลางความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในระบบนิเวศ ที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารในระดับต้นน้ำถึงในส่วนของทำการเกษตรกรรมและปศุสัตว์ ระดับกลางน้ำอย่างการแปรรูปและผลิตอาหาร เรื่อยมาจนถึงปลายน้ำอย่างการกระจายและขนส่งสินค้าต่อไปยังผู้บริโภคขั้นสุดท้ายในห่วงโซ่การผลิตอาหาร ซึ่งวิกฤติการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในรอบนี้เปรียบเสมือนระเบิดเวลาและสัญญาณเตือนภัยครั้งใหญ่ที่ผู้คนทั่วโลกต้องตระหนักและเตรียมพร้อมรับมือ สอดคล้องกับรายงานของ **Global Report on Food Crises ประจำปี 2022** ซึ่งระบุว่า ประชากรมากถึงเกือบ 193 ล้านคนใน 53 ประเทศทั่วโลก กำลังเผชิญกับปัญหาความไม่มั่นคงด้านอาหารอย่างเฉียบพลัน

ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลพบว่าวิกฤติอาหารโลกรอบนี้เกิดจากสาเหตุหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การแพร่ระบาดของ COVID-19 2) สงครามรัสเซีย-ยูเครน และ 3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก (รูปที่ 1)

สำหรับสาเหตุหลักประการแรก คือการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยน (Turning point) สำคัญที่ทำหน้าที่เหมือนเป็นตัวเร่งที่เข้ามาเพิ่มแรงกดดันต่อวิกฤติความมั่นคงด้านอาหารที่มีอยู่ก่อนแล้วให้กลับยิ่งเลวร้ายลงไปอีก รวมถึงยังส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มโลกทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน

สำหรับผลกระทบต่ออุปสงค์นั้น แม้ว่า COVID-19 จะมีผลให้ความต้องการสินค้าอาหารและเครื่องดื่มบางประเภทปรับตัวลดลงโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยที่ไม่ได้จำเป็นต่อการดำรงชีพและสินค้าที่มีราคาค่อนข้างแพง ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโดยรวมที่ซบเซาและกำลังซื้อของผู้บริโภคที่ลดลง แต่ในขณะเดียวกันสถานการณ์ดังกล่าวก็ส่งผลให้มีความต้องการสินค้าบางประเภทเพิ่มสูงขึ้นอย่างผิดปกติ ตัวอย่างเช่น น้ำดื่มบรรจุขวด น้ำผลไม้ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ไข่ไก่ ข้าวสาร อาหารแช่แข็ง อาหารกระป๋อง อาหารแห้ง ผลไม้กระป๋อง ถั่วและผลไม้อบแห้ง ซีเรียล กาแฟสำเร็จรูป นมข้นหวาน รวมทั้งเครื่องปรุงรสและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประกอบอาหารต่าง ๆ เช่น น้ำมันพืช ซอสปรุงรสต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่จำเป็นในการดำรงชีพและสามารถเก็บไว้บริโภคได้นานโดยไม่เน่าเสียง่าย ส่งผลให้

ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการกักตุนสินค้าประเภทเหล่านี้ไว้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือนในช่วงที่มีมาตรการล็อกดาวน์ ส่งผลให้สินค้าอาหารและเครื่องดื่มบางประเภทขาดแคลนในระยะสั้น ๆ

รูปที่ 1 : วิกฤติอาหารและสถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารของโลกมีแนวโน้มเลวร้ายลงอย่างต่อเนื่อง

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC

ขณะที่ด้านอุปทาน เป็นผลกระทบต่อเนื่องที่มาจากกรณีที่ห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหารโลกต้องสะดุดลง (Supply chain disruption) ซึ่งเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นการปิดประเทศชั่วคราว มาตรการล็อกดาวน์ รวมทั้งการจำกัดการเดินทางหรือการเคลื่อนย้ายและขนส่งสินค้า วัตถุดิบ รวมทั้งแรงงานระหว่างประเทศหรือระหว่างเมือง เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 จนนำไปสู่ปัญหาการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร

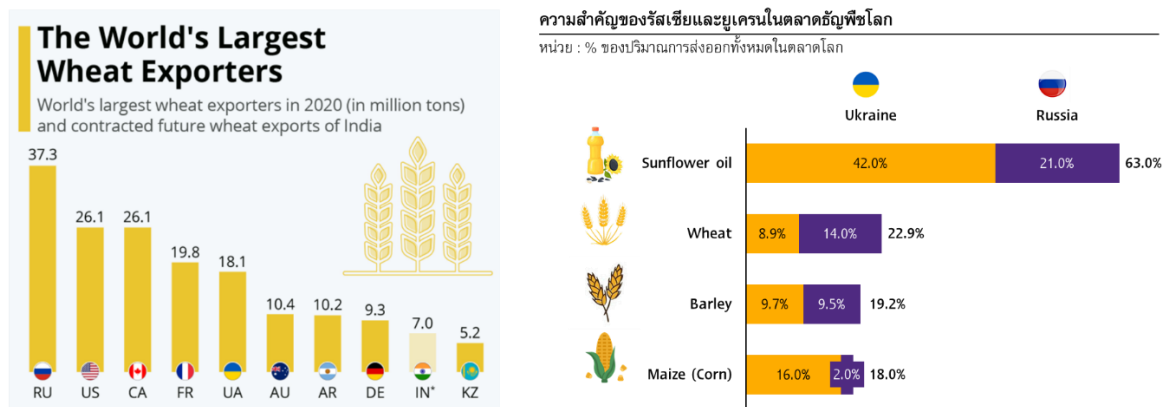
ตัวอย่างเช่นในกรณีของ “โค้ก ซีโร่” (Coke Zero) และ “ไดเอท โค้ก” (Diet Coke) ของ Coca-Cola ที่กระบวนการผลิตต้องสะดุดลงจนเสี่ยงสินค้าขาดตลาด โดยมีสาเหตุหลักมาจากความล่าช้าในการจัดส่งวัตถุดิบสำคัญ ได้แก่ สารให้ความหวานแทนน้ำตาล (Artificial sweeteners) จากซัพพลายเออร์ในประเทศจีน หรือในกรณีของอุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์หลายแห่งในสหรัฐฯ รวมทั้งโรงงานแปรรูปเนื้อหมูรายใหญ่ที่สุดในโลกอย่างสมิธฟิลด์ ฟูดส์ ที่จำเป็นต้องประกาศหยุดผลิตอย่างไม่มีกำหนดในช่วงไตรมาสแรกปี 2020 (First wave) หลังจากตรวจพบผู้ติดเชื้อ COVID-19 ในโรงงานกว่า 300 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคนข้างรุนแรงต่อผู้เล่นในห่วงโซ่การผลิตระดับต้นน้ำอย่างฟาร์มปศุสัตว์ เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไม่สามารถส่งปศุสัตว์ในฟาร์มไปขายยังโรงฆ่าสัตว์ โรงงานแปรรูปและโรงงานบรรจุเนื้อสัตว์ได้อันเป็นผลมาจากการหยุดกิจการชั่วคราว จนนำไปสู่ปัญหาอุปทานล้มตลาดและวิกฤติราคาเนื้อสัตว์ในสหรัฐฯ ที่ตกต่ำลงอย่างมากในที่สุด

สาเหตุประการถัดมา คือสงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่ยังคงลากยาวมาตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2022 จนถึงปัจจุบันและยังไม่มีทีท่าว่าจะจบลงในเร็ววันนี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารโลก และทำให้ราคาอาหารพุ่งสูงขึ้นมากจากอุปทานที่หายไปจากตลาด ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองประเทศเป็นผู้ผลิตและส่งออกธัญพืชที่สำคัญของโลกหลายชนิด (รูปที่ 2) โดยรัสเซียเป็นผู้ส่งออกข้าวสาลีรายใหญ่ที่สุดในโลก ขณะที่ยูเครนก็เป็นผู้ส่งออกธัญพืชรายใหญ่อันดับ 4 ของโลก โดยมีสินค้าส่งออกสำคัญ อาทิ น้ำมันดอกทานตะวัน (42%) ข้าวโพด (16%) ข้าวบาร์เลย์ (10%) และข้าวสาลี (9%) เป็นต้น นอกจากนี้ การสู้รบที่เกิดขึ้นยังทำให้

ไม่สามารถเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวผลผลิตในบางพื้นที่ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ราคาปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ ยังปรับตัวสูงขึ้นมากอีกด้วย เนื่องจากรัสเซียเป็นผู้ส่งออกวัตถุดิบสำหรับทำปุ๋ยเคมีรายใหญ่ของโลก ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป รวมทั้งผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ ซึ่งเป็นปลายทางของห่วงโซ่การผลิตอุตสาหกรรมอาหารแพงขึ้นตามไปด้วย

รูปที่ 2 : รัสเซียและยูเครน เป็นผู้ผลิตและส่งออกธัญพืชที่สำคัญในตลาดโลก ซึ่งสงครามที่เกิดขึ้นทำให้การค้าระหว่างประเทศสะดุดลงและกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารโลก ทั้งจากการขาดแคลนสินค้า รวมถึงราคาวัตถุดิบและต้นทุนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มที่แพงขึ้นมา

รัสเซียเป็นผู้ส่งออกข้าวสาลีรายใหญ่ที่สุดของโลก ขณะที่ทั้งสองประเทศเป็นผู้ส่งออกธัญพืชที่สำคัญของโลกหลายสินค้า

ที่มา : ข้อมูลจาก FAO และ Trademap

อนึ่ง ภาวะสงครามที่ยืดเยื้อรวมทั้งความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่มีแนวโน้มขยายวงกว้างขึ้น ยังส่งผลให้ประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารบางประเทศ ตัดสินใจดำเนินนโยบายระงับหรือจำกัดการส่งออกอาหารเป็นการชั่วคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรที่เป็นอาหารพื้นฐาน (Staple food) ในการดำรงชีพและน้ำมันพืช เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศตนเอง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสะสมสต็อกไว้เพื่อรับมือกับความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่อาจเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ จากข้อมูลล่าสุดของ International Food Policy Research Institute (IFPRI) ณ วันที่ 4 ตุลาคม 2022 พบว่าปัจจุบันมีประเทศที่ระงับหรือจำกัดการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารรวมทั้งสิ้น 22 ประเทศ โดยครอบคลุมสินค้าอาหารพื้นฐานจำนวน 29 รายการ ตัวอย่างเช่น น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันถั่วเหลืองและน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโอ๊ต ข้าวฟ่าง เส้นพาสต้า น้ำตาล ถั่วเหลือง ข้าวโพด ธัญพืชต่าง ๆ ผักผลไม้สดและแปรรูป เนื้อไก่ เนื้อวัว เป็นต้น

สถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนอาหารขึ้นในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไม่สามารถผลิตอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศตนเอง และจำเป็นต้องพึ่งการนำเข้าอาหารจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง อาทิ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางและทวีปแอฟริกา อีกทั้งยังกดดันให้ราคาอาหารในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นอีกด้วย โดยจากข้อมูลพบว่าดัชนีราคาอาหารโลก (Global food price index) ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) (รูปที่ 3) ได้ทยอยปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ช่วงกลางปี 2020 และได้พุ่งขึ้นไปแตะระดับ 159.7 ในเดือนมีนาคม 2022 หรือเพิ่มขึ้นราว 40%YOY ซึ่งนับเป็นระดับที่สูงที่สุดในรอบ 30 ปีอีกด้วย ซึ่งเป็นผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน ที่ทำให้มีการปิดท่าเรือขนส่งสินค้าต่าง ๆ ของยูเครน สถานการณ์ดังกล่าวยิ่งเพิ่มแรงกดดัน

ต่ออัตราเงินเพื่อและค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครัวเรือนทั่วโลก และส่งผลให้วิกฤติความมั่นคงด้านอาหารยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

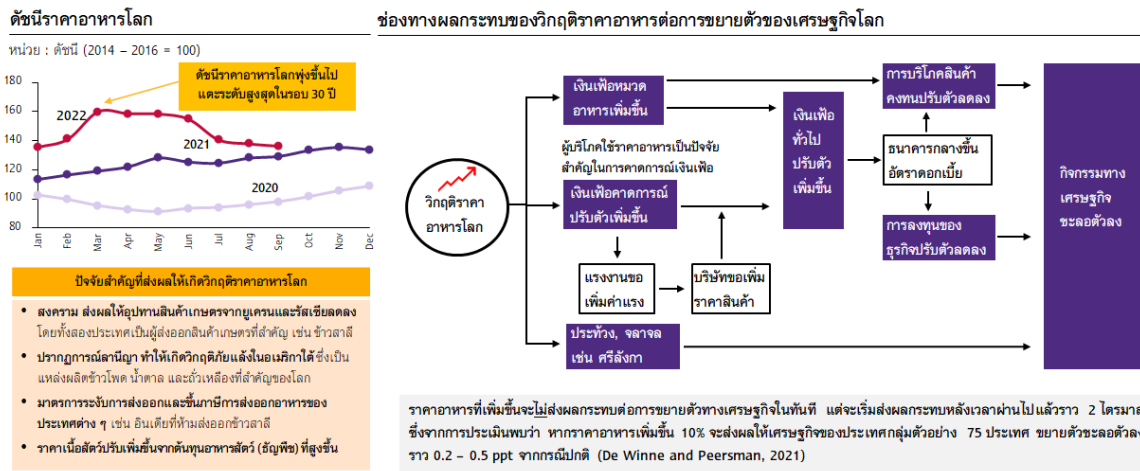
นอกจากนี้ ล่าสุดเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2022 รัสเซียได้ประกาศระงับข้อตกลงขนส่งธัญพืช (Grain deal) ผ่านทะเลดำ หรือ “Black Sea Initiative”¹ โดยอ้างว่ากองเรือของรัสเซียใกล้ท่าเรือเซวาสโตโพล ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของคาบสมุทรไครเมียและเป็นท่าเรือหลักในแถบทะเลดำ ได้ถูกโดรนของยูเครนจำนวน 16 ลำโจมตีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคมที่ผ่านมา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เรือขนส่งสินค้าของยูเครนเกือบ 200 ลำ ต้องตัดสินใจจอดทิ้งสมออยู่ที่ท่าเรือเนื่องจากกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการเดินเรือภายใต้ภาวะสงคราม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้ราคาธัญพืชในตลาดโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาข้าวสาลีและข้าวโพดปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลจากปัจจัยด้านจิตวิทยาจากความวิตกกังวลในเรื่องปริมาณธัญพืชสำคัญที่อาจจะหายไปจากตลาดโลก ขณะที่ราคาน้ำมันปาล์มในตลาดมาเลเซียก็ปรับตัวสูงขึ้นเช่นเดียวกัน จากความกังวลเกี่ยวกับอุปทานน้ำมันดอกทานตะวันที่ส่งออกจากยูเครนที่อาจจะงักงันลง

อย่างไรก็ดี ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2022 หรือหลังจากนั้นเพียงแค่ 2 วัน รัสเซียก็ได้กลับลำโดยออกมาประกาศเตรียมกลับเข้าร่วมข้อตกลงดังกล่าวอีกครั้ง เพื่อเปิดทางให้ยูเครนสามารถส่งออกธัญพืชผ่านทะเลดำได้อย่างปลอดภัย โดยระบุถึงสาเหตุการตัดสินใจครั้งล่าสุดว่ามีขึ้นหลังจากที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรจากรัฐบาลยูเครนว่าจะไม่ใช้พื้นที่ส่งออกสินค้าเกษตรที่เรียกว่า ‘ระเบียงธัญพืช’ ในการปฏิบัติการทางทหารเพื่อโจมตีรัสเซีย ซึ่งภายหลังจากการประกาศทำดังกล่าวของรัสเซีย ราคาธัญพืชสำคัญต่าง ๆ เช่น ข้าวสาลี ถั่วเหลือง ข้าวโพด และเรพซีด (Rapeseed) ได้ปรับตัวลดลงอย่างชัดเจน สะท้อนถึงการคลายความกังวลต่อสถานการณ์วิกฤติอาหารโลกที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงก่อนหน้านี้ แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวจะมีแนวโน้มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นแล้วก็ตาม แต่โลกยังคงต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนสูงจากการเปลี่ยนแปลงของนโยบายต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ดังนั้น ความจำเป็นในการเก็บสต็อกธัญพืชพื้นฐานเหล่านี้ รวมทั้งสินค้าอาหารที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีพให้อยู่ในระดับที่มากเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอยู่

---

¹ “Black Sea Initiative” คือ ข้อตกลงที่สหประชาชาติและตุรกี ร่วมเจรจาระหว่างรัสเซียกับยูเครน เพื่อเปิดทางให้มีการนำเรือขนส่งธัญพืชออกจากท่าเรือต่าง ๆ ในยูเครน ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตธัญพืชรายใหญ่ของโลกได้อย่างปลอดภัย เพื่อช่วยบรรเทาวิกฤติอาหารโลกที่กำลังเกิดขึ้น หลังจากมีสินค้าจำนวนมาก อาทิ ธัญพืช อาหาร และปุ๋ย ตกค้างจากภาวะสงคราม โดยข้อตกลงดังกล่าวได้มีการลงนามร่วมกันเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคมที่ผ่านมา โดยมีกำหนดระยะเวลา 120 วัน เพื่อช่วยทำให้มีการขนส่งธัญพืชต่าง ๆ มากกว่า 9 ล้านตันออกจากท่าเรือยูเครน และล่าสุดข้อตกลงดังกล่าวได้มีการต่อเวลาออกไปอีก “อย่างน้อย 120 วัน” จากกำหนดเดิมซึ่งครบในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2022

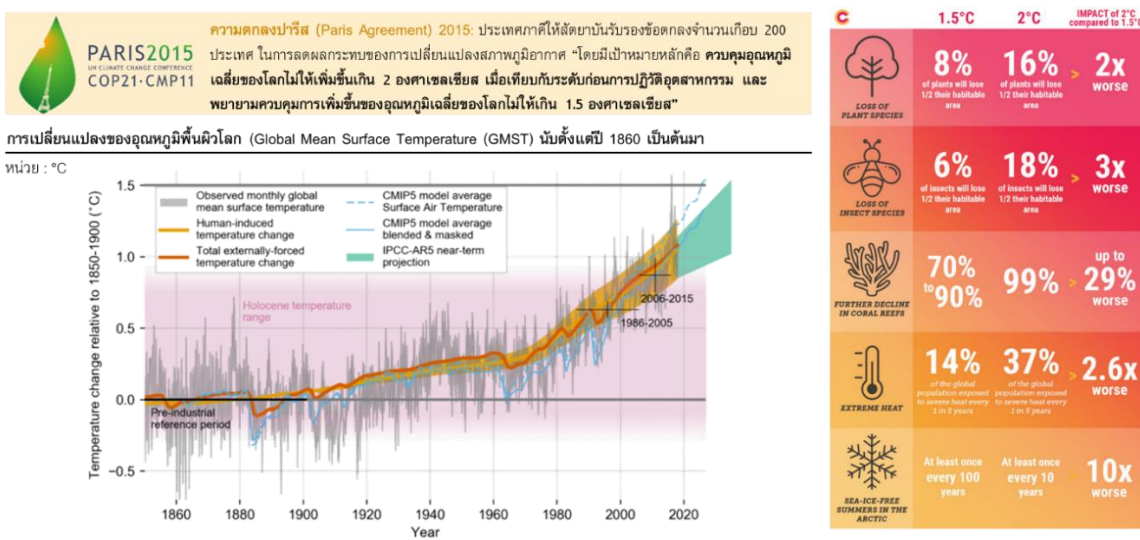
รูปที่ 3 : ดัชนีราคาอาหารโลก (Global food price index) เริ่มทยอยปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่กลางปี 2020 และพุ่งไปแตะระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ในเดือนมีนาคม 2022 จากผลกระทบของสงครามรัสเซีย-ยูเครน

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของ FAO และ De Winne and Peersman (2021)

และประการสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก หรือ Climate change ซึ่งนับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่มีส่วนทำให้วิกฤติความมั่นคงด้านอาหารทั่วโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากสภาพภูมิอากาศโลกที่มีความผันผวนจากปกติ รวมทั้งยังมีแนวโน้มเกิดถี่ขึ้นและรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศแบบสุดขั้วทั้งร้อนจัดและหนาวจัด คลื่นความร้อน พายุไต้ฝุ่น รวมทั้งปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วม รวมไปถึงเหตุการณ์ภัยพิบัติในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น ดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด รวมไปถึงแนวโน้มอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 4) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมทางกายภาพในการทำเกษตรกรรม การทำฟาร์มปศุสัตว์ รวมทั้งยังมีผลต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมในระบบนิเวศอีกด้วย และส่งผลกระทบต่อเนื่องให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรของโลกโดยรวมมีแนวโน้มปรับลดลง

รูปที่ 4 : การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse gas) ทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้อุณหภูมิโลกร้อนขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

ที่มา : ข้อมูลจาก NOAA, IPCC, Energy and Climate Intelligence Unit และ Climate Council Euromonitor

หนึ่งในตัวอย่างที่ค่อนข้างชัดเจน คือกรณีของวิกฤติภัยแล้งที่เกิดขึ้นในฝั่งตะวันตกของสหรัฐฯ เมื่อช่วงกลางปี 2022 ที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกพริกในแหล่งผลิตหลักอย่างรัฐแคลิฟอร์เนียโดยเฉพาะแถบบริเวณ Central valley ซึ่งวิกฤติที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลให้ผู้ผลิตซอสพริกชื่อดังอย่างแบรนด์ “Huy Fong Foods” จำเป็นต้องหยุดผลิตชั่วคราวอย่างไม่มีกำหนดจากการขาดแคลนวัตถุดิบอย่างพริกชี้หนูสีแดงสำหรับผลิตซอสพริกดังกล่าว อีกทั้งทั้งผลผลิตพริกที่เก็บเกี่ยวได้ก็ยังไม่ดีคุณภาพอีกด้วย ซึ่งนอกจากจะกระทบโดยตรงกับผู้บริโภคในระดับปลายน้ำของห่วงโซ่การผลิตแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร ร้านอาหารและสถานบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ซอสพริกชนิดนี้เป็นส่วนผสมหรือเครื่องปรุงอีกด้วย นอกจากนี้ วิกฤติภัยแล้งที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น กระจ่างเทศ มะเขือเทศ และอโวคาโด และทำให้ราคาอาหารปรับตัวสูงขึ้นอย่างมาก

หรือแม้แต่ในกรณีของภาวะโลกร้อนที่ส่งผลให้อุณหภูมิของน้ำทะเลและแม่น้ำทั่วโลกอุ่นขึ้น และกลายเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้ปลาและสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ สูญพันธุ์ลง โดยข้อมูลจากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และรายงานของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมพบว่า บรรดาปลาสายพันธุ์ต่าง ๆ มีความเสี่ยงสูงมากจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะไข่ปลาและตัวอ่อนของปลาที่มีความอ่อนไหวต่อภาวะโลกร้อนในมหาสมุทรมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดเมื่ออุณหภูมิของโลกสูงขึ้นถึง 5 องศาเซลเซียสจากภาวะโลกร้อน จะส่งผลให้สายพันธุ์ปลาต่าง ๆ ทั่วโลกมากถึง 60% ไม่สามารถรับมือกับอุณหภูมิที่สูงขึ้นได้ และสูญพันธุ์ลงภายในปี 2100 หรืออีกเพียงแค่ราว 1 ชั่วโมงคน (78 ปี) ต่อจากนี้

สำหรับในระยะสั้น ไทยมีโอกาสได้รับอานิสงส์จากทั้งปริมาณการส่งออกและราคาสินค้าเกษตรและอาหารที่ปรับตัวสูงขึ้น

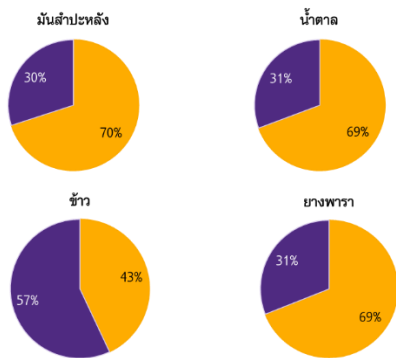
EIC มองว่าการส่งออกสินค้าเกษตรแปรรูปและอาหารของไทยน่าจะได้รับประโยชน์จากวิกฤติขาดแคลนอาหารที่เกิดขึ้น เนื่องจากไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารลำดับต้น ๆ ของโลก (รูปที่ 5) และมีบทบาทสำคัญในฐานะครัวโลก (Kitchen of the world) อยู่แล้ว เนื่องจากมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก อีกทั้งยังสามารถผลิตได้ในปริมาณที่มากเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศและส่งออก ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรที่เป็นพืชอาหารสำคัญ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล ซึ่งไทยเป็นผู้นำหรือผู้ส่งออกลำดับต้น ๆ ในตลาดโลกอยู่แล้ว รวมทั้งผลไม้สดอย่างทุเรียน หรือสินค้าเกษตรและประมงแปรรูปอย่างสับปะรดกระป๋องและทูน่ากระป๋อง ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพทางการแข่งขันและครองตำแหน่งผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลกมาอย่างยาวนาน

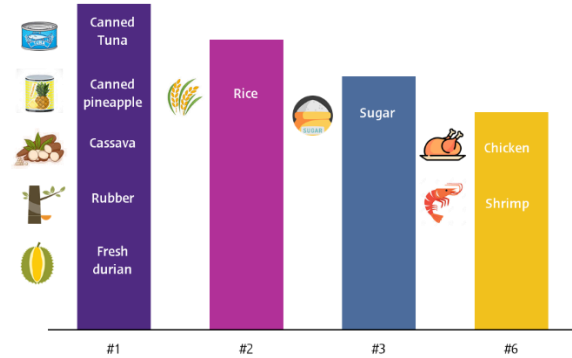
รูปที่ 5 : ไทยมีบทบาทสำคัญในฐานะครัวของโลก และเป็นผู้ส่งออกลำดับต้น ๆ ในตลาดโลกหลายสินค้า

สัดส่วนการบริโภคภายในประเทศและการส่งออกเฉลี่ยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

หน่วย: % ของปริมาณการผลิตทั้งหมด

อันดับการส่งออกสินค้าในตลาดโลก (World's exporter ranking)

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของ Trademap และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (OAE)

ตัวอย่างที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน คือผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน ที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ซึ่งได้มีส่วนช่วยผลักดันให้การส่งออกสินค้าเกษตรของไทยบางตัวปรับตัวดีขึ้นจากปกติค่อนข้างมาก อาทิ ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทยในช่วงเดือน เม.ย.-ก.ย. 22 ที่ปรับเพิ่มขึ้นถึง 37.7%YOY ซึ่งส่วนหนึ่งได้รับอานิสงส์จากการส่งออกไปเพื่อทดแทนการส่งออกน้ำมันดอกทานตะวันจากยูเครนและรัสเซียที่หายไปจากตลาด ซึ่งทั้งสองประเทศถือเป็น Supplier หลักของน้ำมันดอกทานตะวันในตลาดโลก โดยมีปริมาณส่งออกรวมกันมากถึงกว่า 60% ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด นอกจากนี้ การส่งออกที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวยังได้รับปัจจัยหนุนเพิ่มเติมจากนโยบายระงับการส่งออกน้ำมันปาล์มชั่วคราวเป็นระยะเวลาราว 1 เดือน (เมษายน-พฤษภาคม 2022) ของอินโดนีเซีย เพื่อกักตุนน้ำมันปาล์มไว้ใช้เองในประเทศ รวมไปถึงปัญหาขาดแคลนแรงงานในสวนปาล์มของมาเลเซีย ซึ่งอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวยังช่วยหนุนให้ราคาส่งออกน้ำมันปาล์มดิบในช่วงเวลาดังกล่าวปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย

แต่ในทางกลับกัน วิกฤติความมั่นคงด้านอาหารโลกที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น กำลังกลายเป็นความเสี่ยงในระยะยาวสำหรับประเทศผู้ส่งออกอาหารของไทย

แม้ว่าในระยะสั้น ไทยจะได้รับการอานิสงส์จากการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มขึ้น แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าความกังวลเกี่ยวกับเรื่อง Food security ที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก กำลังกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้และมีความพยายามที่จะพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ด้านอาหารมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการนำเข้าอาหารจากต่างประเทศท่ามกลางความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่สูงขึ้น โดยได้เริ่มมีการวาง Roadmap ในเรื่องนโยบายความมั่นคงด้านอาหารกันอย่างจริงจังมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ทำเกษตรกรรมและการทำฟาร์มปศุสัตว์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในภาคเกษตร เพื่อเอาชนะข้อจำกัดทางธรรมชาติและอุปสรรคต่าง ๆ

จีน คือตัวอย่างของประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนโยบายความมั่นคงด้านอาหารที่น่าจับตามอง โดยรัฐบาลจีนกำลังเดินหน้าปฏิรูปด้านอุปทานภาคการเกษตรแบบครบวงจรในเชิงรุก เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพการผลิตทรัพยากรอาหารให้มากเพียงพอสำหรับความต้องการของประชากรในประเทศกว่า 1,400 ล้านคน โดยได้กำหนดให้ **“นโยบายเรื่องความมั่นคงทางด้านอาหาร”** (รูปที่ 6) เป็นนโยบายที่มีความสำคัญลำดับต้น ๆ ของประเทศ เพื่อยกระดับความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านอาหารในระยะยาวทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยใช้นวัตกรรมและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ (Modern agriculture) เป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว พร้อมกำหนดเป้าหมายที่จะพึ่งพาผลผลิตการเกษตรของตนเอง และยกระดับความมั่นคงด้านอาหารอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านทรัพยากรเมล็ดพันธุ์ด้วย ทั้งในส่วนของเทคโนโลยีในการค้นคว้าพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้จีนสามารถพึ่งพาแหล่งเมล็ดพันธุ์ของตนเอง พร้อม ๆ กับการยกระดับการผลิตข้าวและธัญพืชที่สำคัญให้มีความปลอดภัยและเพียงพอสำหรับป้อนความต้องการบริโภคภายในประเทศได้ ภายใต้แนวคิดที่ว่า **“ขามข้าวของคนจีน จะต้องถือไว้อย่างมั่นคงด้วยมือของตัวเอง”**

รูปที่ 6 : จีนเร่งเดินหน้าขับเคลื่อนนโยบายความมั่นคงด้านอาหาร เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ที่มา : การวิเคราะห์โดย EIC

นอกจากการปฏิรูปภาคเกษตรกรรมภายในประเทศแล้ว ปัจจุบันจีนยังเร่งขยายปีการลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในต่างประเทศอีกด้วย ผ่านการควบรวมธุรกิจด้านการเกษตรระดับโลก ตั้งแต่การกว้านซื้อที่ดิน โกดังเก็บธัญพืช รวมทั้งโรงงานแปรรูปอาหารหลายแห่งในหลายภูมิภาคทั่วโลก ตัวอย่างเช่น Shuanghui International Holding ที่เข้าซื้อกิจการของบริษัท Smithfield Foods ซึ่งเป็นบริษัทแปรรูปเนื้อหมูรายใหญ่ที่สุดของโลกสัญชาติสหรัฐฯ เมื่อ 9 ปีก่อน ซึ่งนับเป็นข้อตกลงการซื้อกิจการของสหรัฐฯ โดยบริษัทจีนที่มีมูลค่าสูงสุดในประวัติศาสตร์ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารด้านโปรตีนจากเนื้อสัตว์ ท่ามกลางความต้องการบริโภคของประชากรในประเทศโดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ยิ่งไปกว่านั้น รัฐวิสาหกิจของจีนเองอย่าง COFCO Group ก็มีการขยายการลงทุนด้านการเกษตรไปทั่วโลกนับตั้งแต่ปี 2014 เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็นการไล่ซื้อบริษัทธัญพืชข้ามชาติหลายแห่ง อาทิ Nobel Agri บริษัทด้านการเกษตรในฮ่องกง และ Nidera ผู้ค้าเมล็ดพืชสัญชาติดัตช์ รวมทั้งยังได้เข้าซื้อบริษัทไวน์ของชิลีอย่าง Bisquertt Vineyard และบริษัทไวน์ฝรั่งเศส Chateau de Viaud รวมถึงซื้อหุ้น 80% ในบริษัท Tully Sugar ผู้ผลิตน้ำตาลของออสเตรเลีย

และเข้าซื้อกิจการของธุรกิจค้าธัญพืชของ Criddle & Co. ในอังกฤษ รวมทั้งยังเป็นเจ้าของท่าเรือและโกดังเก็บธัญพืชหลักทั่วโลกมากกว่า 100 ล้านตันต่อปี ทำให้ COFCO Group กลายเป็นผู้ส่งออกธัญพืชจากอาร์เจนตินารายใหญ่ที่สุด รวมถึงเป็นผู้ส่งออกถั่วเหลืองรายใหญ่ที่สุดในบราซิลอีกด้วย โดยเราเชื่อว่ากลยุทธ์การสร้างความมั่นคงด้านอาหารแบบ Inorganic growth นี้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต

อีกหนึ่งกลยุทธ์ในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของทางการจีนที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง คือความร่วมมือภายใต้โครงการด้านการเกษตรระหว่างรัฐบาลจีนและรัฐบาลอียิปต์ในปี 2017 โดยการใช้ Greenhouse technologies เพื่อพลิกพื้นที่ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศแห้งแล้งอย่างทะเลทรายของอียิปต์ให้กลายเป็น “พื้นที่สีเขียว” ที่สามารถทำประโยชน์ในเชิงเกษตรกรรมได้ เพื่อมุ่งพัฒนาให้ภาคเกษตรกรรมของอียิปต์ก้าวไปสู่การเกษตรยุคใหม่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยได้มีการก่อสร้างโรงเรือนกระจก หรือ Greenhouse ขนาดใหญ่จำนวน 600 หลังบนพื้นที่ขนาด 6,250 ไร่ กลางทะเลทรายเพื่อปลูกพืชผักและผลไม้ โดยที่วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งหมด รวมทั้งช่างเทคนิคที่เกี่ยวข้องล้วนถูกส่งตรงมาจากจีนทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) ในการเอาชนะธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นกุญแจสำคัญ

EIC มองว่าการดำเนินนโยบายเรื่องความมั่นคงด้านอาหารเชิงรุกของคู่ค้าอย่างจีน ถือเป็นความเสี่ยงที่สำคัญต่อแนวโน้มการส่งออกสินค้าในกลุ่มธัญพืช พืชอาหาร ผลไม้ เนื้อสัตว์ รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารของไทยในระยะยาว เนื่องจากจีนมีแนวโน้มที่จะนำเข้าสินค้าดังกล่าวลดลงอย่างต่อเนื่อง และหันไปพึ่งพาผลผลิตภายในประเทศมากขึ้น และ/หรือ นำเข้าจากพันธมิตรทางธุรกิจของตนเองในต่างประเทศแทน ซึ่งจะทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าในกลุ่มพืชอาหาร เกษตรแปรรูป และอาหารของไทยไปยังตลาดจีนทยอยปรับลดลงตามไปด้วย เนื่องจากจีนเป็นคู่ค้าหลักของไทยในสินค้าอาหารหลายชนิด อาทิ โกสัดแช่เย็นแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง รวมทั้งผลไม้สดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุเรียนและลำไย เป็นต้น

ภายใต้บริบทแวดล้อมต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น คือจุดเปลี่ยนที่น่าจับตามองของการทำเกษตรกรรมในโลกแห่งอนาคต และกำลังมีส่วนขับเคลื่อนบทบาทของไทยในฐานะประเทศผู้ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของโลก เพราะโมเดลการเติบโตของธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในอนาคตกำลังถูกขับเคลื่อนโดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นตัวนำร่อง ไม่ใช่จากความโชคดียของทำเลที่ตั้งทางกายภาพของประเทศและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติแบบในน้ำมีปลาในนามีข้าวเหมือนในอดีตอีกต่อไปแล้ว

ดังนั้น การลงทุนและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ทันสมัยและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมจึงเป็นทางเลือกและทางรอดที่ไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวอย่างเช่น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบเซ็นเซอร์มาปรับใช้อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (Yield) และลดต้นทุน รวมถึงการมุ่งไปสู่การเกษตรแบบแม่นยำสูง (Precision agriculture) โดยเริ่มต้นตั้งแต่การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยในกระบวนการเพาะปลูก อาทิ การเก็บข้อมูลระยะใกล้จากเซ็นเซอร์ที่ใช้วัดสภาพดิน ความชื้น แร่ธาตุ ความเป็นกรดเป็นด่าง และค่าต่าง ๆ ในแปลงเพาะปลูก รวมไปถึงระบบสั่งการและควบคุมการให้น้ำหรือให้ปุ๋ยแบบอัตโนมัติ หรือแม้แต่การเก็บข้อมูลระยะกลางจากกล้องที่ติดกับโดรนและการเก็บข้อมูลระยะไกลจากภาพถ่ายดาวเทียม รวมทั้งการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่หรือ Big data เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาช่วยวิเคราะห์และระบุสภาพพื้นที่เพาะปลูก ชนิดพืช สถานะการเจริญเติบโต และปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดถึงระดับแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร นอกจากนี้ การทำการเกษตร

ภายในสิ่งปลูกสร้างอย่าง Indoor farming หรือ Vertical farming เพื่อควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่มีราคาสูง ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เพาะปลูก และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลกที่มีแนวโน้มผิดเพี้ยนและรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

อย่างไรก็ดี ประเด็นดังกล่าวนี้ถือเป็นสิ่งที่มีความท้าทายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับการปรับตัวของเกษตรกรรายย่อย ที่มีเงินทุนไม่มากนัก และกลายเป็นข้อจำกัดสำคัญในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูล ในต่างประเทศพบว่า ปัจจุบันได้มีการนำระบบแพลตฟอร์มเข้ามาช่วยให้เกษตรกรรายย่อยได้ประโยชน์จาก Economies of scale โดยการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกันเองอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การจับคู่เกษตรกรที่มีเครื่องจักรกลทางการเกษตรหรือโดรนให้เช่า กับเกษตรกรผู้อยากเช่าเครื่องจักรกลเหล่านี้เพื่อสร้างระบบตลาดเช่าที่สมบูรณ์ หรือการระดมทุนเพื่อซื้อเทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีราคาสูงด้วยวิธี Crowdsourcing ซึ่งเป็นหนึ่งในช่องทางที่สามารถช่วยปลดล็อกการเข้าถึงเครื่องจักรกลสมัยใหม่และเทคโนโลยีทางการเกษตรของเกษตรกรรายย่อยในหลายประเทศ และเป็นสิ่งที่ไทยอาจพิจารณานำมาปรับใช้ได้เช่นเดียวกัน

ขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการไทยควรมองหาโอกาสทางธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มในตลาดโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศคู่ค้าที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านเกษตรกรรมอย่างจีน เพื่อรองรับกับความท้าทายด้านต่าง ๆ จากการที่จีนจะกลายมาเป็นคู่แข่งกับไทยในอนาคต รวมไปถึงการแสวงหาตลาดส่งออกสินค้าเกษตรและสินค้าอาหารใหม่ๆ เพื่อขยายฐานผู้บริโภคและกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพาส่งออกเดิม ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ภาครัฐและผู้ประกอบการไทยไม่ควรมองข้ามและต้องเตรียมรับมือไว้แต่เนิ่น ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทย และขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารเชิงนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นให้กับระบบเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเติบโตแบบ Value-based economy ของไทย

บทวิเคราะห์โดย... <https://www.scbeic.com/th/detail/product/global-food-crisis-211122>

Disclaimer: The information contained in this report has been obtained from sources believed to be reliable. However, neither we nor any of our respective affiliates, employees or representatives make any representation or warranty, express or implied, as to the accuracy or completeness of any of the information contained in this report, and we and our respective affiliates, employees or representatives expressly disclaim any and all liability relating to or resulting from the use of this report or such information by the recipient or other persons in whatever manner. Any opinions presented herein represent our subjective views and our current estimates and judgments based on various assumptions that may be subject to change without notice, and may not prove to be correct. This report is for the recipient's information only. It does not represent or constitute any advice, offer, recommendation, or solicitation by us and should not be relied upon as such. We, or any of our associates, may also have an interest in the companies mentioned herein.

ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์

โชติกา ชุ่มมี (chotika.chummee@scb.co.th)

ผู้จัดการกลุ่มธุรกิจสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิต

INDUSTRY ANALYSIS

ดร. สมประวิณ มั่นประเสริฐ

รองผู้จัดการใหญ่ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร กลุ่มงาน Economic Intelligence Center (EIC)

และรองผู้จัดการใหญ่ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร กลุ่มงานกลยุทธ์องค์กร

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ปราณีดา ศยามานนท์

ผู้อำนวยการฝ่าย Industry Analysis

โชติกา ชุ่มมี

ผู้จัดการกลุ่มธุรกิจสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิต

ดร.เกียรติศักดิ์ คำสี

นักวิเคราะห์อาวุโส

จิรภา บุญพาสุข

นักวิเคราะห์

“Economic and business intelligence for effective decision making”

ECONOMIC INTELLIGENCE CENTER

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

เจาะลึก
สถานการณ์เศรษฐกิจ

เกาะติด
การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล
ต่อภาคธุรกิจ

อัปเดต
ประเด็นร้อนที่ไม่ควรพลาด

Stay connected

Find us at

@scbeic |

www.scbeic.com